

BIBLIOTECA – O FORȚĂ VIE PE TIMP DE PANDEMIE

*Lilia CANȚÎR,
șef serviciu, Filiala „Ștefan cel Mare”*

Biblioteca publică joacă un rol fundamental și este o pârghie deosebit de importantă în actul educațional din viața fiecărei persoane în parte, dar și a grupurilor sociale în ansamblu. Această structură instituțională este cheia cunoașterii și constituie forța vie în realizarea educației, culturii și informației, care definește caracteristica evolutivă și spirituală a omenirii.

Mediul localizat de răspândire a cunoștințelor, al contactelor și legăturilor dintre oameni și epoci civilizaționale, al contactelor între cititori, scriitori, oameni de cultură, politicieni, profesori ș.a. a devenit unul virtual. Anul acesta pandemic ne-a pus în situația de a explora noi zone, noi audiențe pe calea internetului, dar și posibilitatea de a excela, indiferent de barierele și dificultățile impuse de pandemie. Priceperile, calitățile și competențele bibliotecarilor au cunoscut o dimensiune experimentală, orientată spre instruire și schimb de cunoștințe. Întreaga comunitate poate consuma materialele necesare de pe rețelele sociale ale bibliotecilor. Utilizatorii s-au implicat masiv în producerea activităților culturale: sesiuni de povești, întâlniri literare cu scriitori, ateliere de creație, spectacole ș.a. Împrumutul de carte a rămas cel mai solicitat serviciu, alături de altele deosebit de importante. În funcție de conjunctura pandemică în sănătatea publică, s-au aplicat măsuri de barieră: purtarea obligatorie a măștii, dezinfectarea mâinilor la intrarea în bibliotecă, respectarea distanței sociale etc.

Bibliotecile rămân a fi deschise pentru utilizatori. Înregistrarea și împrumuturile sunt gratuite, iar unele servicii sunt prestate online. Înregistrarea se produce la prezentarea documentului de identitate. Copiii până la 16 ani vin cu părinții, care trebuie să semneze un acord de respectare a regulilor de utilizare a serviciilor și împrumutului de carte, încheiat între utilizator și bibliotecă. Apoi persoana primește un card de acces la bibliotecă, care este personal și trebuie prezentat la fiecare împrumut. Cardul permite să fie împrumutate documente din toată rețeaua de biblioteci publice a orașului Chișinău. Pentru alte informații e necesar de accesa site-ul „www.hasdeu.md”. Site-ul pune la dispoziție motoare de

căutare, care oferă posibilitatea utilizării întregului sistem informațional al rețelei de biblioteci publice și mai oferă și acces la diverse colecții (documente tipărite, reviste, ziare, CD-uri), precum și la o gamă largă de servicii online. Posibilitatea de a face rezervări este un atu pentru cititor, pentru a economisi timp și a identifica documentul necesar, disponibil într-o bibliotecă sau alta.

În timp de pandemie, când cinematografele, muzeele, teatrele sunt închise, oamenii trec prin diverse situații specifice și suportă consecințele de rigoare. De aceea, bibliotecile găsesc soluții de depășire a acestor cazuri dificil de ocolit.

Bibliotecile oferă acces la cunoaștere, educație și cultură, deoarece sunt deschise pentru toți. Aceste uși rămân deschise, respectând măsurile necesare de protecție a sănătății. Împrumutul de documente, autorizat în anumite condiții, este accesibil cu respectarea strictă a acestor măsuri de barieră. Bibliotecile sunt deschise și pentru utilizarea serviciilor la distanță, care în acest timp s-au dezvoltat foarte mult. Cu toate acestea, pandemia obligă bibliotecile să limiteze accesul fizic la fondul de carte. Unele biblioteci oferă, în anumite cazuri, acces la rafturi, dar cu respectarea strictă a măsurilor sanitare (mască obligatorie, mănuși, dezinfectant și igienizarea sălilor la fiecare două ore etc.).

Biblioteca „Ștefan cel Mare” face parte din rețeaua de biblioteci publice a Bibliotecii Municipale „B.P. Hasdeu”.

Serviciile de recomandare, de exemplu, sunt menținute prin paginile de YouTube, Facebook, ZOOM, prin e-mail, telefon sau întâlnire online cu un bibliotecar.

În ceea ce privește Biblioteca Municipală „B.P. Hasdeu”, aici împrumuturile digitale au continuat să se dezvolte, în special pe timp de pandemie. Biblioteca oferă acces la mai multe resurse online: cărți audio, ebook-uri, recomandări de lectură, lecturi de vară, resurse electronice, baze de date (EBSCO), publicații electronice, revista „BiblioPolis”, buletinul filialei municipale a ABRM „BiblioCity”:

- <http://hasdeu.md/colectii-carti-audio-20/>
- <http://hasdeu.md/colectii-e-books-5/>
- <http://hasdeu.md/colectii-recomandari-de-lectura-16/>
- <http://hasdeu.md/colectii-podcasturi-17/>
- <http://hasdeu.md/colectii-lecturi-de-vara-12/>
- <http://hasdeu.md/resurse-blogurile-bm-14/>
- <http://hasdeu.md/resurse-publicatii-fulltext-7/>

- <http://hasdeu.md/resurse-bibliopolis-20/>
- <http://www.bibliocity.blogspot.com/>

Una din posibilitățile deosebit de importante este telelucrarea (teleworking). Este un loc de muncă real și pare a fi foarte răspândită în serviciile online, prin care se caută informații la distanță. În speță, ar fi bine de realizat un proiect care vizează împrumutul digital, util în aceste situații dificile, în special pentru cititorii elevi, cu programe școlare.

În pofida pandemiei, bibliotecile continuă să îndeplinească misiunea de a oferi acces la informații și cultura documentară. E important să fim siguri că statul, primăria orașului nu ne vor abandona, deoarece o societate care nu are acces la cunoaștere și cultură este o societate care dispare încet. Oportunitatea de a beneficia de serviciile oferite de bibliotecile publice în pandemie este o necesitate, în care trebuie de investit întru inovarea și digitalizarea lor. Valurile de contaminare cu virusul COVID-19 nu mai conțin și de aici rezultă importanța și accesibilitatea serviciilor oferite cetățenilor în biblioteci.

Bibliotecarii sunt conștienți că este foarte important să rămână accesibili și incluzivi, în pofida situației. Ei vor continua să moduleze serviciile prin crearea de activități online, prin oferirea de opțiuni, precum ar fi, bunăoară, împrumutul de carte digitalizată.

Deocamdată se propun utilizatorului activități săptămânale pentru copii, dar și pentru adulți, pe pagina Facebook a bibliotecii. E important să se ofere în continuare servicii și activități pentru tineri și bătrâni, întru a asigura siguranța participanților, astfel încât lumea să învețe și să se culturalizeze fără obstacole.

Micii utilizatori, cu vârsta de 4-12 ani, în fiecare zi de joi, ora 15.00, vor putea să profite, alături de părinții lor, de proiectul „E ora poveștilor”. Acest proiect stimulează răbdarea și concentrarea micilor ascultători pe conținuturi de povești educative, terapeutice, iar părinților li se va oferi, prin audierea poveștilor, multiple moduri de comunicare cu copiii lor.

Pentru mai multe detalii asupra acestui proiect, dar și alte proiecte destinate celor mici, așa ca „Să reauzim povestea”, clubul micilor inventatori de povești „Evricea”, ateliere de creație din cadrul serviciilor „Micii genii” și „Fantezie”, vizitați pagina de Facebook și de YouTube a Bibliotecii „Ștefan cel Mare”¹.

¹ Facebook: <https://www.facebook.com/bibliotecastefancelmare> ; YouTube: <https://bit.ly/3eKDqsE>.

Adulților le sunt oferite lecții publice online, cu participarea personalităților vizate în domeniul propus și cu subiecte de interes educațional, informativ și instructiv. De asemenea, ei pot beneficia de proiectele deja inițiate, așa ca „Vârsta de aur”, „Arta de a comunica”, cluburile de lectură „Pe aripile poeziei”, „Devoratorii de cărți”, „Pomul recomandărilor”, „Socrate”, clubul pe interese pentru femei „Zebrele”, dar și cele de dezvoltare personală, ca seminarele inițiate de psihologul Igor Fonari, doctor în filozofie, cu subiecte bine definite din managementul personalului și dezvoltarea a echipei, știința conflictelor etc.

Recomandări și informații despre COVID-19 și modul de răspândire a lui, cum să ne protejăm de această boală infecțioasă, cauzată de un tip de coronavirus recent descoperit, sunt accesibile pe paginile tuturor bibliotecilor.

Bibliotecile din lumea întreagă se confruntă cu hotărâri și decizii dificile, cu restricții impuse în procesele de organizare a activităților cu un anumit număr de oameni, desfășurarea cărora este, deseori, la discreția managerilor de biblioteci. Deși bibliotecile din diferite colțuri ale lumii se confruntă cu situații de diferită complexitate, la fel și bibliotecarii se află în situații în care nu pot întreprinde nici o acțiune, fără a ține cont de instrucțiunile și restricțiile pe care le impun instituțiile ce coordonează pandemia, la nivel local și global. Ei sunt nevoiți să mențină și să garanteze igiena în biblioteci, accesul la dezinfectante pentru mâini etc. În speță, ei sunt obligați să țină cont și de existența riscurilor, limitând accesul la raft și oferind servicii la distanță, împrumuturi electronice, instruire și educație online.

Este imperios necesar și important ca personalul să dispună de echipamentul și pregătirea adecvată pentru a lucra în siguranță, inclusiv prin ecrane, să limiteze contactul fizic și să le fie asigurată o deplină siguranță.

Astfel, este nevoie de ținut cont și de perioada de carantină pentru cărțile returnate, o procedură necesară și inevitabilă, care să fie de cel puțin 72 de ore. Multe recomandări țin de modul de returnare a cărților, eventual contaminate, în stare bună, folosind cutii de cărți pentru a se evita contactul cu ele. Cu toate acestea, pentru personal, măsurile de igienă principale, cum ar fi izolarea cărților, spălarea mâinilor cu apă și săpun, evitarea atingerii feței și aerisirea regulată a încăperilor, dar și dezinfectarea zonelor de consultare, a suprafețelor unde au fost deserviți cititorii, rămân a

fi recomandate și strict necesare. Multe reguli trebuie să fie respectate pentru a nu ajunge la închiderea bibliotecilor, chiar dacă colectarea și stocarea cărților creează, în mod evident, dificultăți logistice.

Este cunoscut că principala modalitate de a contacta virusul e contactul fizic, iar o protecție esențială ar fi „distanțarea socială”, adică păstrarea unui spațiu între utilizatori și colaboratori, pentru a reduce riscul. Tusea, strănutul și chiar vorbirea ar putea fi însoțite de potențiale picături infectate emise în aer.

Bibliotecile continuă să se concentreze asupra modului de a realiza serviciul de împrumut de cărți, în special pentru grupurile vulnerabile, în special persoanele cu vârsta de peste 65 de ani, ținând, totodată, cont de necesitatea de a le proteja sănătatea. Această categorie de utilizatori are cea mai mare nevoie de cărți, pentru a putea să rămână cât mai mult timp la domiciliu.

Bibliotecarii au depus eforturi enorme pentru a oferi serviciile online. Ei au investit timp pentru a se instrui, pentru a-și actualiza site-urile web și pentru a folosi diverse metode de promovare a serviciilor cu scopul de a face față cererilor existente și a avea o activitate virtuală de calitate.

Evident că o abordare adecvată și cu discernământ, utilizată frecvent în multiple state, rămâne a fi reducerea riscului de răspândire a virusului și limitarea permanentă a numărului de persoane din bibliotecă. Această măsură ajută la menținerea distanțării sociale. Cel mult două persoane pot intra simultan în bibliotecă, adică grupuri de doi, cu distanța de cel puțin doi metri între ei. Se fac, de asemenea, eforturi pentru a limita motivele pentru care beneficiarii vin la bibliotecă. De exemplu, se prelungesc perioadele de împrumut, iar persoanele sunt încurajate să utilizeze serviciile online cât mai mult posibil. A fost luată decizia de a renunța temporar la amenzi. Pe tot parcursul acestui proces, comunicarea clară cu utilizatorii este importantă, pentru a avea siguranța că aceștia înțeleg regulile în vigoare.

Plini de speranță și entuziasm, rămânem dornici să vorbim despre noi servicii și oportunități. Ele vor construi un mediu profesional și mai puternic, mai fortificat și mai capabil să culturalizeze societățile, să le alfabetizeze, pentru a fi mai informate și angajate, sporind astfel și condiția de calitate și de performanță a tuturor bibliotecilor publice.

Referințe bibliografice:

1. OSOIANU, Vera. Paradigma bibliotecii „în noua realitate/normalitate” sau biblioteca la viitorul prezent [online]. [citată 11.11.2020]. Disponibil: <https://zenodo.org/record/4071673#.X65uemgzBIU>
2. Recomandări privind managementul bibliotecii în situația generată de pandemia Covid-19. Asociația Bibliotecarilor din Republica Moldova [online]. [citată 10.11.2020]. Disponibil: https://en.calameo.com/read/0061964970cc0272a08e4?fbclid=IwAR1gKXxP_DzaIpOBxd62NpIt-kJWVb-3xWAJvxI25IEbbfVntptsRUtYkQ